

Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника

**Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра судочинства**

Ковалишин О.Р.

**Господарське процесуальне
право**

**Методичні вказівки
для підготовки до самостійної роботи
студентів денної форми навчання**

Спеціальність
Освітній ступінь

**081 «Право»
«бакалавр»**

Івано-Франківськ, 2024 рік

ББК
Я 79

Рекомендовано до друку Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № ____ від « ____ » _____ 2024 р.).

Рецензенти:

Кузьмич Олег Ярославович

*доцент кафедри судочинства,
кандидат юридичних наук, доцент
викладач кафедри теорії та
історії держави і права, доктор
філософії*

Остап'як М.М.

Ковалишин О.Р. Господарське процесуальне право. - Методичні вказівки для підготовки до самостійної роботи для студентів денної форми навчання. – Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2024. – 36 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право», підготовки до здачі екзамену. В посібнику викладені: завдання до семінарських і практичних занять, які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до занять, перелік питань, які виносяться на обговорення на занятті, контрольних питань для перевірки знань, практичних завдань. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна та інші наукові джерела по темі, а також розширений перелік нормативно-правових актів, які регулюють відповідний вид відносин станом на 01.09.2024 р.

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Ковалишин О.Р., 2024
© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника,
2024

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Програма дисципліни	5
Тема 1. Загальні положення господарсько-процесуального права.	
Підвідомчість і підсудність справ господарському суду.....	9
Тема №2 Юрисдикція (підвідомчість) і підсудність спорів господарському суду	12
Тема №3 Досудове врегулювання господарських спорів.....	12
Тема № 4. Учасники господарського процесу	17
Тема № 3. Докази в господарському процесі.....	21
Тема №6 Процесуальні строки	25
Тема № 7. Судові витрати	27
Тема № 8 Порухення провадження у справі в господарському суді.....	29
Тема №9. Вирішення господарських спорів в суді першої інстанції	32
Тема № 10. Наказне провадження	36
Тема № 11. Порядок апеляційного оскарження рішень та ухвал	39
господарського суду.....	39
Тема №12: Касаційне оскарження рішень, ухвал та постанов господарського суду. Перегляд судових рішень Вищого господарського суду України Верховним Судом України	42
Тема №13: Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами.....	45
Тема №14: Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень господарських судів.....	48
Тема №15. Особливості провадження у справах про банкрутство.....	51

Вступ

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ОР «Бакалавр» галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Правознавство».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є діюче законодавство, яке регулює господарсько-процесуальні правовідносини.

Навчальна дисципліна «Господарське процесуальне право» має тісний зв'язок з такими дисциплінами «Господарське право», «Виконавче провадження» та «Судове діловодство».

Метою викладання навчальної дисципліни "Господарське процесуальне право" є з'ясування проблемних питань, які виникають в господарському процесі.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Господарське процесуальне право» є ознайомлення студентів зі змістом, суттю проблем господарського процесу. В лекціях викладаються основні теоретичні поняття курсу, акцентується увага на важливих, проблемних моментах, практичних можливостях реалізації законодавчих положень тощо. Вони покликані дати загальне уявлення, знання основних проблем господарського процесу, полегшити вивчення суміжних дисциплін, забезпечити правильний аналіз відповідних норм, їх тлумачення і застосування.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати : проблемні питання теорії, практики та законотворчості в сфері господарського процесу; компетенцію господарських судів; підстави для апеляційного та касаційного оскарження в господарському процесі; генезу господарсько-процесуального провадження; сутність доказування, особливості забезпечення позову, запобіжних заходів в господарському процесі; процесуальний порядок провадження у системі господарських судів всіх інстанцій.

вміти : порівнювати і аналізувати норми законодавства, що регулює господарське процесуальне право; тлумачити і застосовувати процесуальне законодавство; узагальнювати практику реалізації окремих норм господарського процесу та робити відповідні висновки.

Програма дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи господарсько-процесуального права

Тема № 1. Загально теоретичні основи господарського процесуального права. Система господарських судів та їх правовий статус

Поняття, предмет і система господарського процесуального права. Стадії господарського процесуального права.

Господарський процес і господарське процесуальне право. Джерела господарського процесуального права. Система господарського процесуального права. Господарські процесуальні правовідносини: об'єкт, суб'єкт, підстави виникнення. Господарське процесуальне право як юридична наука і навчальна дисципліна.

Поняття і система принципів господарського процесуального права. Значення принципів у нормотворчій і правозастосовчій діяльності господарських судів. Загальна характеристика принципів господарського процесуального права: організаційні та функціональні принципи. Принцип незалежності суддів і підпорядкування їх тільки закону. Рівність сторін. Гласність вирішення спорів. Державна мова судочинства. Принцип законності. Принцип об'єктивної істини. Принцип диспозитивності. Принцип змагальності. Колегіальність. Обов'язковість виконання рішень, ухвал і постанов господарського суду.

Створення господарських комісій. Організація державного арбітражу. Створення арбітражних судів. Система, склад і структура господарських судів України. Господарські суди в системі юрисдикційних органів та органів судової влади. Функції та завдання господарських судів. Повноваження, порядок утворення і діяльність місцевих господарських судів, апеляційних господарських судів, Вищого господарського суду України.

Тема № 2. Досудове врегулювання господарських спорів

Правова природа досудового (претензійного) врегулювання спорів. Термін, порядок, форма пред'явлення претензій. Розгляд претензій. Повідомлення заявника про результати розгляду претензії. Наслідки визнання претензії боржником господарських договорів.

Досудове врегулювання розбіжностей, що виникають при укладенні, зміні і розірванні господарських договорів.

Тема № 3. Підвідомчість і підсудність спорів господарському суду

Поняття компетенції господарського суду. Розмежування компетенції між судом загальної юрисдикції, адміністративним судом, господарським судом та іншими органами, в компетенцію яких входить вирішення господарських спорів.

Поняття підвідомчості, її значення. Види підвідомчості.

Підсудність справ господарським судам. Види підсудності. Родова підсудність. Територіальна підсудність та її види. Передача справ з одного господарського суду до іншого. Процесуально-правові наслідки недотримання правил підсудності.

Тема № 4. Учасники господарського процесу

Загальна характеристика учасників господарського процесу, господарського суду.

Господарський суд як учасник господарського процесу. Склад господарського суду. Підстави і порядок відводу судді господарського суду.

Сторони в господарському процесі. Процесуальні права та обов'язки сторін. Участь у справі кількох позивачів і відповідачів. Заміна неналежного відповідача. Процесуальне правонаступництво.

Треті особи, їхні процесуальні права та обов'язки.

Участь у господарському процесі прокурора. Інші особи, які беруть участь в господарському процесі.

Представництво в господарському процесі. Поняття і види представництва. Повноваження представника та порядок їх оформлення.

Тема № 5. Докази в господарському процесі

Поняття доказування. Предмет і межі доказування. Факти, які не потребують доказування.

Поняття і види доказів. Обов'язок доказування та подання доказів. Належність і допустимість доказів. Письмові та речові докази. Порядок витребування і представлення письмових і речових доказів. Огляд і дослідження письмових і речових доказів у місці їхнього знаходження. Пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі. Показання свідків. Експертиза. Проведення експертизи. Права та обов'язки експерта. Висновок судового експерта. Забезпечення доказів. Оцінка доказів господарським судом.

Тема № 6. Процесуальні строки

Поняття і види процесуальних строків. Строки, встановлені законом. Строки, визначені господарським судом. Обчислення процесуальних строків. Зупинення процесуальних строків. Відновлення та продовження процесуальних строків. Наслідки пропуску процесуального строку.

Тема № 7. Судові витрати

Поняття і види судових витрат. Судовий збір, його сплата. Звільнення від сплати судового збору. Повернення судового збору. Виплата сум, що належать експертам і перекладачам. Розподіл між сторонами господарських витрат. Судові штрафи.

Тема № 8. Порушення справи в господарському суді

Позовна форма захисту права в господарському суді. Поняття та елементи позову. Право на позов. Форма і зміст позовної заяви. Ціна позову. Надсилання копії позовної заяви і доданих до неї документів. Документи, що додаються до позовної заяви. Об'єднання позовних вимог. Відзив на позовну заяву. Подача зустрічного позову. Підстави забезпечення позову. Способи забезпечення позову.

Прийняття позовної заяви. Відмова в прийнятті позовної заяви. Повернення позовної заяви. Виправлення недоліків позовної заяви.

Тема № 9. Вирішення господарських спорів в засіданні господарського суду

Строки розгляду справ. Етапи судового засідання. Порядок ведення засідання. Розгляд справ без участі сторін та їх представників і при не поданні відзиву на позовну заяву та витребуваних суддею матеріалів. Порядок прийняття рішення. Відкладення розгляду справи, перерва у засіданні. Відмова позивача від позову, зменшення або збільшення розміру позовних вимог, визнання позову відповідачем, мирова угода. Зупинення провадження у справі та його поновлення. Припинення провадження у справі. Залишення позову без розгляду.

Протокол судового засідання. Поняття і види судових актів господарських судів. Зміст рішення. Оголошення рішень. Законна сила рішення господарського суду. Розсилання рішень і ухвал. Додаткове рішення. Зміст ухвали. Види ухвали. Роз'яснення та виправлення рішення й ухвали. Постанова: види і зміст.

Тема № 10. Порядок апеляційного оскарження рішень та ухвал господарського суду

Сутність і значення апеляційного оскарження. Право на звернення з апеляційною скаргою на рішення господарського суду. Господарські суди, в повноваження яких входить перевірка законності та обґрунтованості рішень в апеляційній інстанції. Строк, порядок подання, форма і зміст апеляційної скарги. Порушення процесу перегляду судових рішень в апеляційному порядку. Відзив на апеляційну скаргу. Повернення апеляційної скарги. Розгляд справи в апеляційній інстанції. Відмова від апеляційної скарги. Повноваження апеляційної інстанції. Постанова апеляційної інстанції.

Тема № 11. Касаційне оскарження рішень, ухвал та постанов господарського суду. Перегляд судових рішень Вищого господарського суду України Верховним Судом України

Сутність касаційного оскарження. Право касаційного оскарження, його суб'єкти й об'єкти. Строк, порядок подання і зміст касаційної скарги. Порушення процесу перегляду судових рішень у касаційному порядку. Розгляд справи у касаційній інстанції. Повноваження касаційної інстанції. Постанова суду касаційної інстанції.

Перегляд судових рішень Вищого господарського суду України Верховним Судом України.

Тема № 12. Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами

Поняття перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Засади перегляду. Порядок і строк подання заяви про перегляд рішення, ухвали, постанови. Розгляд заяви. Оформлення наслідків перегляду.

Тема № 13. Особливості провадження у справах про банкрутство

Інститут банкрутства. Поняття банкрутства. Суб'єкти банкрутства. Учасники процедури банкрутства. Провадження у справах про банкрутство. Забезпечення інтересів кредиторів. Судові процедури щодо боржника. Розпорядження майном боржника. Санація. Ліквідаційна процедура. Мирова угода. Припинення провадження у справі про банкрутство. Особливості процедури банкрутства окремих суб'єктів підприємництва.

Тема № 14. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень господарських судів

Виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду як заключна стадія господарського процесу. Наказ господарського суду і направлення його для виконання. Зміст наказу. Загальні правила виконавчого провадження. Заміна способу виконання рішення. Видача дублікату наказу. Відстрочка, розстрочка і зупинення виконавчого провадження. Поворот виконання рішення, постанови. Відповідальність за невиконання судового акта.

Тема 1. Загальні положення господарсько-процесуального права.

Самостійна робота - 6 год.

Історія розвитку системи господарських судів нерозривно пов'язана з основними етапами розвитку держави.

Прототипом господарських судів були комерційні суди, що з'явилися на початку XIX століття та розглядали торговельні і вексельні справи, справи про торговельну неспроможність. Перший комерційний суд був заснований у 1808 р. губернатором Новоросії герцогом Рішел'є в м. Одесі за аналогією з подібними судовими установами, що існували у Франції в ту епоху. До початку XX в. комерційних судів було чотири - у Москві, Петербурзі, Харкові й Одесі. Досвід їхньої роботи показав, що торговельні справи можуть бути цілком розглядатися і загальними судами.

Контрольні запитання

1. Як визначає Конституція України місце господарських судів у системі органів правосуддя?
2. Якою є система господарських судів?
3. Якими є завдання господарських судів?
5. Чи є право на звернення до господарського суду одночасно і обов'язком?

Тести

1. Правосуддя в господарських відносинах в Україні здійснюється:

- 1) судом;
- 2) арбітражем;
- 3) господарським судом;
- 4) відомчим арбітражем;
- 5) державним арбітражем.

2. Завданням господарського суду є:

- 1) захист прав та охоронюваних законом інтересів учасників господарських правовідносин;
- 2) сприяння зміцненню законності у сфері господарських відносин;
- 3) створення змагальності сторін при розгляді справи;
- 4) забезпечення обов'язковості виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду;
- 5) внесення пропозицій, спрямованих на вдосконалення правового регулювання господарської діяльності.

3. Господарський суд здійснює правосуддя на принципах:

- 1) перегляду в порядку нагляду рішень, ухвал, постанов господарського суду;
- 2) законності;
- 3) незалежності суддів;
- 4) рівності всіх учасників;

5) проведення процедури банкрутства.

5. *Склад господарського суду Автономної Республіки Крим:*

- 1) голова господарського суду;
- 2) перший заступник голови господарського суду;
- 3) другий заступник голови господарського суду;
- 4) судді господарського суду;
- 5) судова колегія з розгляду справ.

9. *Місцевий господарський суд складається із:*

- 1) суддів суду;
- 2) голови місцевого господарського суду;
- 3) секретарів місцевого господарського суду;
- 4) першого заступника голови місцевого господарського суду;
- 5) другого заступника голови місцевого господарського суду.

10. *Апеляційний господарський суд складається із:*

- 1) суддів суду;
- 2) голови апеляційного господарського суду;
- 3) секретарів апеляційного господарського суду;
- 4) першого заступника голови апеляційного господарського суду;
- 5) другого заступника голови апеляційного господарського суду.

Література:

1. Беляневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беляневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.

2. Гаврилішин А.П. Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилішин, В. П. Козирєва ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.

3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.

4. Господарське процесуальне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.

5. Господарське процесуальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.

6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.
7. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / уклад. В. Е. Белянєвич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.
8. Григор'єва В.В. Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.
9. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.
10. Довганчук С. М. Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.
11. Степанова Т. Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.
12. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.
13. Степанова Т.В. Поняття і значення належності судових доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2002.- № 1.- С. 17-19.

Тема №2 Досудове врегулювання господарських спорів

Самостійна робота - 8 год.

Досудове врегулювання господарських спорів являє собою систему заходів, що здійснюються організаціями, іншими суб'єктами господарювання, майнові права яких порушено, з метою безпосереднього вирішення конфлікту (спору) до звернення у господарський суд.

Метою досудового врегулювання господарських спорів є усунення або запобігання негативного впливу на господарську діяльність з боку контрагентів. Добровільне задоволення претензійних вимог забезпечує найбільш швидке відновлення порушених прав кредитора. В цьому полягає позитивний аспект досудового порядку врегулювання спорів. Такий порядок є позитивним і для добросовісного боржника, оскільки позбавляє його додаткових витрат на судові видатки. Право на судовий захист не позбавляє суб'єктів правовідносин можливості досудового врегулювання спорів. Це може бути передбачено господарським договором, коли суб'єкти правовідносин добровільно обирають засіб захисту своїх прав. Досудове врегулювання спорів може мати місце за волевиявленням кожного з учасників правовідносин і за відсутності в договорі застереження щодо такого врегулювання спору.

Питання для обговорення:

1. Поняття досудового врегулювання спорів.
2. Принципи досудового врегулювання спорів.
3. Поняття претензії, її зміст.
4. Порядок подання претензії.
5. Відзив на претензію.

Термінологічне завдання: досудове врегулювання, претензія, відзив на претензію, претензійний строк, заборгованість

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.
2. Гаврилiшин А.П. Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилiшин, В. П. Козирева ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.
3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.

4. Господарське процесуальне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.

5. Господарське процесуальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.

6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.

7. Господарський процесуальний кодекс України з постійними матеріалами / уклад. В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.

8. Григор'єва В.В. Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.

9. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.

10. Довганчук С. М. Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.

11. Степанова Т. Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.

12. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.

13. Степанова Т.В. Поняття і значення належності судових доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2002.- № 1.- С. 17-19.

Тема №3 Юрисдикція (підвідомчість) і підсудність спорів господарському суду

Самостійна робота - 8 год.

Юрисдикція - це визначена законом сукупність повноважень судів щодо розгляду господарських справ, віднесених до їх компетенції. Підсудність визначає коло господарських справ у спорах, вирішення яких належить до повноважень конкретного суду першої інстанції. Господарська юрисдикція як визначення сфери судової влади може бути предметною, територіальною і функціональною.

Питання для обговорення:

1. Поняття юрисдикції господарських спорів
2. Критерії юрисдикції господарських спорів.
3. Поняття підсудності господарських справ.
4. Види підсудності господарських справ.

Термінологічне завдання: юрисдикція; підвідомчість справ судам; альтернативна підвідомчість; виключна підсудність; договірна підсудність; загальна підвідомчість; підсудність; альтернативна підсудність; родова підсудність; територіальна підсудність

Задача 1.

Визначте юрисдикцію наступних суперечок:

- а) на вимогу державної податкової інспекції про стягнення ПАТ „Кольорові метали" штрафів у розмірі 2 млн. грн. за приховування об'єкту оподаткування;
- б) на вимогу державної служби податкової міліції до ТЗОВ „Укравто" про стягнення доходів, отриманих від проведення позастатутної діяльності;
- в) на вимогу АТ „Донбасенерго" про стягнення з медичного інституту заборгованості за електроенергію;
- г) на вимогу територіального органу Міністерства охорони здоров'я до ПАТ - природокористувача про стягнення платні за наднормативне скидання шкідливих речовин.

Задача №2

ПП «Інновації майбутнього» (м. Чернівці) продало за договором купівлі-продажу патент на виготовлення сонячних батарей підприємству «Солар-продакшн». Підприємство «Солар-продакшн» надало ліцензію на використання, виготовлення та розміщення цих батарей в Херсонській області підприємству ТОВ «Херсон Трейд» (місце реєстрації – м. Херсон), виробничі потужності якого знаходилися в Одесі.

«Херсон Трейд» виготовляло та встановлювало Сонячні батареї в Одеській області. Визначіть юрисдикцію та підсудність справи.

Задача 3.

Між інвестиційною компанією ПАТ "Сіті-інвест" й інвестиційною компанією ТОВ "Арткапітал" було укладено договір купівлі-продажу акцій АТ «Будмаш». В договорі було третейське застереження щодо юрисдикції всіх спорів, що впливають з даного спору третейському суду в м. Івано-Франківську. У зв'язку з неоплатою покупцем - ПАТ "Сіті-інвест" цінних паперів продавець - інвестиційна компанія ТОВ "Арткапітал" звернулася до третейського суду з позовом про розірвання договору та стягнення з покупця понесених збитків.

Перед третейським судом постало питання щодо юрисдикції даного спору даному третейському суду. Як належить вирішити питання щодо юрисдикції цього спору?

Задача 4.

Приватне підприємство «Укртрейд» (м. Чернівці), звернулося з позовом до Рогатинської райдержадміністрації про розірвання договору оренди землі (10 тис. га с\г землі) укладеного між Рогатинською райдержадміністрацією та ТОВ «Галіція» (м. Львів). Визначіть юрисдикцію. Визначіть підсудність. Який склад сторін судового процесу?

Задача 5.

Державне підприємство звернулось до господарського суду із позовом до регіонального Контрольно-ревізійного управління про визнання недійсним акту перевірки, обґрунтовуючи свої вимоги тим, що під час проведення перевірки працівниками КРУ було допущено ряд суттєвих порушень чинного законодавства, акт є необ'єктивним тощо. Чи підлягає зазначений спір розгляду в порядку господарського судочинства? Які дії процесуальні повинен вчинити суд? Обґрунтуйте відповідь.

Задача 6.

ПАТ "Чернігівгаз" (м. Чернігів) звернулось до господарського суду Полтавської області із позовом до Університету (м. Харків) про стягнення заборгованості за договором оренди у розмірі 16 000 грн., розірвання цього договору та зобов'язання звільнити приміщення, яке є предметом договору. Судом була постановлена ухвала про порушення провадження у справі. Чи дотримані правила підсудності господарським справ під час прийняття позову? Обґрунтуйте відповідь.

Література:

1. **Беляневич В. Е.** Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беляневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.
2. **Гаврилішин А.П.** Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилішин, В. П. Козирєва ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.
3. **Горевий В.І.** Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.
4. **Господарське процесуальне право України** : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.
5. **Господарське процесуальне право України** : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.
6. **Господарський процесуальний кодекс України** : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.
7. **Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами** / уклад. В. Е. Беляневич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.
8. **Григор'єва В.В.** Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.
9. **Григор'єва В.** Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.
10. **Довганчук С. М.** Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.
11. **Степанова Т.** Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.
12. **Степанова Т.В.** Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.
13. **Степанова Т.В.** Поняття і значення належності судових доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2002.- № 1.- С. 17-19.

Тема № 4. Учасники господарського процесу

Самостійна робота - 8 год.

Господарсько-процесуальне законодавство не містить переліку, учасників господарського процесу. Проте в теорії господарсько-процесуального права всіх учасників господарського процесу умовно поділяють на три основні групи: 1) господарські суди (судді); 2) особи, які беруть участь у справі; 3) особи, які сприяють здійсненню правосуддя. Всі вони займають різне процесуальне положення та володіють різним обсягом процесуальних прав і обов'язків.

Господарський суд є основним та обов'язковим учасником господарського процесу, оскільки він виступає обов'язковим суб'єктом будь-якого господарського процесуального правовідношення.

Особи, які беруть участь у справі - це учасники процесу, які мають як матеріально-правову, так і процесуально-правову заінтересованість в процесі. Вони поділяються на дві групи: 1) сторони та треті особи; 2) прокурор та державні органи, статус яких характеризується наявністю тільки процесуального інтересу щодо вирішення справи, оскільки вони захищають в ньому чужий інтерес.

Особи, які сприяють здійсненню правосуддя (представники, перекладачі, експерти), не мають особистої заінтересованості в процесі. Їх участь обумовлена тим, що без них суду буде складно чи неможливо виконати покладений на нього обов'язок щодо здійснення правосуддя.

Контрольні запитання

1. Відмінність складу господарського суду від складу господарського процесу.
2. Чим відрізняються права й обов'язки позивача та відповідача в господарському процесі?
3. Порівняйте умови до вступу у справу третьої особи із самостійними вимогами на предмет спору і третьої особи без самостійних вимог на предмет спору.
4. Чи відрізняється процесуальне правонаступництво від заміни неналежного відповідача?
5. Якими є особливості участі прокурора в господарському процесі?

Тести

1. До складу учасників господарського процесу входять:

- 1) сторони;
- 2) треті особи;
- 3) свідки;
- 4) прокурор;

5) експерт.

2. Суддя не може брати участі у розгляді справи й підлягає відводу, якщо:

- 1) у сторін виникають сумніви у його неупередженості;
- 2) він є родичем осіб, які беруть участь в судовому процесі;
- 3) встановлено обставини, що викликають сумнів у його неупередженості;
- 4) прокурор подав заяву про недбалість судді;
- 5) висновок експерта не відповідає висновкам судді.

3. Відвід (самовідвід) судді можуть заявити:

- 1) суддя господарського суду;
- 2) позивач;
- 3) відповідач;
- 4) прокурор, який бере участь у справі;
- 5) експерт, який надає висновок із питань справи.

4. Відвід судді повинен заявлятися:

- 1) у письмовій формі;
- 2) усно секретарю суду;
- 3) усно у судовому засіданні;
- 4) усно із занесенням до судового протоколу;
- 5) у письмовій формі із занесенням до судового протоколу.

5. Відвід повинен бути заявлений:

- 1) на будь-якій стадії господарського процесу;
- 2) на стадії порушення провадження у справі;
- 3) на стадії підготовки до розгляду;
- 4) при вирішенні спору;
- 5) до початку вирішення спору.

6. Питання про відвід судді господарського суду вирішується:

- 1) головою господарського суду;
- 2) заступником голови господарського суду;
- 3) прокурором, який бере участь у справі;
- 4) Головою Вищого господарського суду;
- 5) судовою колегією Вищого господарського суду.

7. З приводу відводу судді господарського суду виноситься:

- 1) рішення;
- 2) ухвала;
- 3) постанова;
- 4) довідка;
- 5) повідомлення.

8. Судовий акт з приводу відводу судді господарського суду виноситься:

- 1) у триденний строк;
- 2) у п'ятиденний строк;
- 3) у семиденний строк;
- 4) у десятиденний строк;
- 5) у двадцятиденний строк.

9. Питання про відвід голови господарського суду, якщо він прийняв справу до свого провадження, вирішується:

- 1) заступником голови господарського суду;
- 2) Головою Вищого господарського суду;
- 3) судовою колегією Вищого господарського суду;
- 4) президією Вищого господарського суду;
- 5) пленумом Вищого господарського суду.

10. Позивач має право:

- 1) знайомитися з матеріалами справи;
- 2) брати участь у дослідженні доказів;
- 3) визнати позов повністю або частково;
- 4) збільшити розмір позовних вимог;
- 5) відмовитись від позову.

11. Відповідач має право:

- 1) знайомитися з матеріалами справи;
- 2) брати участь у дослідженні доказів;
- 3) визнати позов повністю або частково;
- 4) збільшити розмір позовних вимог;
- 5) відмовитись від позову.

12. Господарський суд має право:

- 1) залучити до участі у справі іншого позивача;
- 2) залучити до участі у справі іншого відповідача;
- 3) замінити неналежного позивача;
- 4) замінити неналежного відповідача;
- 5) замінити неналежного прокурора.

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.

2. Гаврилiшин А.П. Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилiшин, В. П. Козирева ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.

3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.
4. Господарське процесуальне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.
5. Господарське процесуальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.
6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.
7. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / уклад. В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.
8. Григор'єва В.В. Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.
9. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.
10. Довганчук С. М. Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.
11. Степанова Т. Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.
12. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.
13. Степанова Т.В. Поняття і значення належності судових доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2002.- № 1.- С. 17-19.

Тема № 5. Докази в господарському процесі

Самостійна робота - 8 год.

Конституція України відносить до основних засад судочинства змагальність сторін, яка, зокрема, проявляється у тому, що кожна сторона повинна довести обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень.

Під час вивчення теми перед студентами стоїть завдання з'ясувати значення доказів та доказування для судового розгляду справи. Особливу увагу слід приділити письмовим доказам. При цьому необхідно охарактеризувати конкретні особливості їх використання.

Студенти повинні знати види засобів доказування, види доказів: письмові та речові докази, пояснення представників сторін та інших осіб, висновок експерта.

Контрольні запитання

1. Які види доказів застосовуються, використовуються в господарському процесі?
2. Що визначає якісні характеристики доказів?
3. Які вимоги висуваються до висновку судового експерта?
4. Дайте порівняльну характеристику письмових і речових доказів.
5. Якими є підстави для оцінки доказів господарським судом?

Тести

1. Доказами у справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких господарський суд встановлює:

- 1) наявність обставин;
- 2) відсутність обставин;
- 3) законність обставин;
- 4) належність обставин;
- 5) цінність обставин.

2. Обставини, які мають значення для правильного вирішення господарського спору, встановлюються:

- 1) поясненнями свідків;
- 2) поясненнями сторін;
- 3) письмовими доказами;
- 4) речовими доказами;
- 5) висновками судових експертів.

3. Обставини, на які сторона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень, повинні довести:

- 1) сама сторона;
- 2) господарський суд;
- 3) свідки;

- 4) судовий експерт;
- 5) уповноважена особа.

4. Докази до господарського суду подають:

- 1) позивач;
- 2) відповідач;
- 3) прокурор;
- 4) свідки;
- 5) перекладач.

5. Належність доказів означає, що господарський суд приймає тільки ті докази, які:

- 1) подані сторонами;
- 2) подані учасниками процесу;
- 3) мають значення для справи;
- 4) подані свідками;
- 5) досліджені господарським судом.

6. Допустимість доказів означає, що обставини справи повинні бути підтверджені:

- 1) письмовими доказами і не можуть підтверджуватись речовими доказами;
- 2) речовими доказами і не можуть підтверджуватись письмовими доказами;
- 3) певними засобами доказування і не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування;
- 4) письмовими та речовими доказами і не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування;
- 5) доказами, наданими учасниками справи, і не можуть підтверджуватись доказами, отриманими господарським судом самостійно

7. Не потребують доказування обставини:

- 1) визнані сторонами загальновідомими;
- 2) визнані господарським судом загальновідомими;
- 3) презумпційні факти;
- 4) преюдиційні факти;
- 5) факти, які становлять державну таємницю.

8. Письмовими доказами є:

- 1) документи, які містять дані про обставини;
- 2) письмові пояснення сторін;
- 3) письмовий висновок судового експерта;
- 4) письмові пояснення свідків;
- 5) предмети, що своїми властивостями свідчать про обставини.

9. Речовими доказами є:

- 1) документи, які містять дані про обставини;
- 2) письмові пояснення сторін;
- 3) письмовий висновок судового експерта;

- 4) письмові пояснення свідків;
- 5) предмети, що своїми властивостями свідчать про обставини.

10. Господарський суд може провести огляд та дослідження письмових і речових доказів:

- 1) лише у засіданні господарського суду;
- 2) у місцезнаходженні позивача;
- 3) у місцезнаходженні відповідача;
- 4) у місцезнаходженні сторін;
- 5) у місцезнаходженні доказів.

11. За результатами огляду та дослідження доказів складається протокол, який підписується:

- 1) усіма учасниками, які брали участь в огляді та дослідженні;
- 2) сторонами і суддею господарського суду, які брали участь в огляді та дослідженні;
- 3) суддею господарського суду, який брав участь в огляді та дослідженні;
- 4) суддею господарського суду і судовим експертом, які брали участь в огляді та дослідженні;
- 5) лише сторонами, які брали участь в огляді та дослідженні.

12. Для роз'яснення питань, що виникають при вирішенні господарського спору і потребують спеціальних знань, господарський суд:

- 1) викликає спеціалістів у засідання суду для дачі пояснень;
- 2) вимагає додаткових доказів від позивача;
- 3) вимагає додаткових доказів від відповідача;
- 4) призначає судову експертизу;
- 5) призначає додаткове судове засідання з метою встановлення відповіді на запитання.

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.

2. Гаврилiшин А.П. Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилiшин, В. П. Козирева ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.

3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.

4. Господарське процесуальне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.

5. Господарське процесуальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк

України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.

6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.

7. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / уклад. В. Е. Беляневич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.

8. Григор'єва В.В. Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.

9. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.

10. Довганчук С. М. Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.

11. Степанова Т. Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.

12. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.

13. Степанова Т.В. Поняття і значення належності судових доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2002.- № 1.- С. 17-19.

Тема №6 Процесуальні строки

Самостійна робота 8 год.

Для успішного виконання завдань господарського провадження велике значення приділяється фактору часу. Загальновизнано, що найбільш результативним способом забезпечення своєчасності дій учасників судового провадження і суду є встановлення чітких строків процесуальної діяльності, тому господарське процесуальне законодавство обмежує визначеними строками низку процесуальних дій і прийняття великої кількості процесуальних рішень. Інституція процесуальних строків існує для забезпечення швидкого та повного судового розгляду.

Процесуальні строки — це встановлені Господарським процесуальним кодексом України проміжки часу для вчинення процесуальних дій судом і учасниками процесу в цивільному судочинстві.

Питання для обговорення:

1. Поняття і види процесуальних строків. Строки, встановлені законом. Строки, визначені господарським судом.
2. Обчислення процесуальних строків.
3. Зупинення процесуальних строків. Відновлення та продовження процесуальних строків.
4. Наслідки пропуску процесуального строку.

Термінологічне завдання: строк, термін, припікальний строк, пропуск процесуального строку, зупинення процесуальних строків, відновлення процесуальних строків

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.
2. Гаврилішин А.П. Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилішин, В. П. Козирєва ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.
3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.
4. Господарське процесуальне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Кієво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.
5. Господарське процесуальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.

6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.

7. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / уклад. В. Е. Беляневич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.

8. Григор'єва В.В. Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.

9. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.

10. Довганчук С. М. Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.

11. Степанова Т. Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.

12. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.

13. Степанова Т.В. Поняття і значення належності судових доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2002.- № 1.- С. 17-19.

Тема № 7. Судові витрати

Самостійна робота 8 год.

За загальним правилом, судові витрати несе сторона, яка ініціює судовий процес або окрему дію у межах судового розгляду справи. Однак, після вирішення справи, суд за клопотанням сторони, на чию користь ухвалено рішення, зобов'язує іншу сторону відшкодувати понесені витрати.

Види судових витрат, порядок їхньої оплати, розподілу, зменшення їхнього розміру тощо, встановлено ГПК України. Законодавством встановлено вичерпний перелік видів судових витрат, до яких належить судовий збір та витрати, пов'язані з розглядом справи.

Питання для обговорення:

1. Поняття і види судових витрат.
2. Судовий збір, його сплата. Звільнення від сплати судового збору. Повернення судового збору.
3. Виплата сум, що належать експертам і перекладачам.
4. Інші види судових витрат.
5. Розподіл між сторонами господарських витрат.
6. Судові штрафи.

Термінологічне завдання: судовий збір, адвокатська допомога, правнича допомога, розрахунок судових витрат, судовий штраф

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.
2. Гаврилішин А.П. Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилішин, В. П. Козирєва ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.
3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.
4. Господарське процесуальне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.
5. Господарське процесуальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.
6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.

7. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / уклад. В. Е. Беляєвич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.
8. Григор'єва В.В. Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.
9. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.
10. Довганчук С. М. Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.
11. Степанова Т. Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.
12. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.
13. Степанова Т.В. Поняття і значення належності судових доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2002.- № 1.- С. 17-19.

Тема № 8 **Порушення провадження у справі в господарському суді** *Самостійна робота - 8 год.*

Провадження в судовому процесі має характер спірного позовного і здійснюється в процесуальній формі, яка визначена законом. Позовна форма захисту права в судовому процесі має певні ознаки, які слід зазначити при виконанні практичних завдань. При розкритті поняття позову необхідно зазначити його правову природу, визначити елементи позову, розкрити наслідки зміни одного або обох елементів. Необхідно звернути увагу на те, що основа позову складається з фактичних обставин і правових підстав. При визначенні виду позову слід мати на увазі те, що він залежить від процесуальної мети позивача.

Питання щодо зустрічного позову належить викласти, враховуючи його подвійну правову природу, як засіб захисту проти позовних вимог і як процесуальний засіб задоволення самостійних вимог. Слід розкрити порядок пред'явлення зустрічного позову та умови його прийняття судом.

Контрольні запитання

1. Чим відрізняється позовна форма захисту в господарському процесі від захисту у цивільному процесі?
2. Для чого потрібні елементи позову?
3. Що слід розуміти під визначенням «право на позов»?
4. Якими є процесуальні засоби захисту відповідача від позивача?
5. В якому випадку застосовується забезпечення позову?

Тести

1. Предметом позову є:

- 1) процесуально-правова вимога позивача до відповідача;
- 2) процесуально-правове заперечення відповідача;
- 3) матеріально-правова вимога позивача до відповідача;
- 4) матеріально-правове заперечення відповідача;
- 5) процесуально-правові вимоги позивача і заперечення відповідача.

2. Право на позов — це:

- 1) порушене суб'єктивне право;
- 2) можливість отримання захисту порушеного права;
- 3) примусова реалізація захисту;
- 4) покарання винної сторони;
- 5) можливість забезпечення позову.

3. Позовна заява підписується:

- 1) повноважною посадовою особою позивача;
- 2) представником позивача;
- 3) прокурором;
- 4) заступником прокурора;

5) громадянином — суб'єктом підприємницької діяльності.

4. Позовна заява повинна містити:

- 1) виклад обставин, на яких ґрунтуються позовні вимоги;
- 2) зазначення ціни позову;
- 3) заперечення державних органів;
- 4) документи, які підтверджують за громадянином статус суб'єкта підприємницької діяльності;
- 5) банківські реквізити сторін.

5. В ціну позову включаються:

- 1) стягувана сума — у позовах про стягування грошей;
- 2) сума неустойки, вказаної у позовній заяві;
- 3) сума, сплачена за послуги адвоката;
- 4) сума сплаченого державного мита;
- 5) сума, сплачена за послуги перекладача.

6. До позовної заяви додаються документи, які підтверджують:

- 1) відправлення відповідачеві копії позовної заяви і доданих до неї документів;
- 2) висновок судового експерта;
- 3) порушення провадження у справі;
- 4) сплату державного мита;
- 5) належність доказів.

7. Відзив на позовну заяву має право надіслати:

- 1) позивач;
- 2) відповідач;
- 3) прокурор;
- 4) треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору;
- 5) треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору.

8. Подання зустрічного позову є:

- 1) правом позивача;
- 2) правом відповідача;
- 3) обов'язком позивача;
- 4) обов'язком відповідача;
- 5) правом третіх осіб.

9. Позов забезпечується:

- 1) накладенням арешту на майно, що належить відповідачеві;
- 2) накладенням арешту на грошові суми, що належать відповідачеві;
- 3) заборорою відповідачеві вчиняти певні дії;
- 4) заборорою позивачеві вчиняти певні дії;
- 5) заборорою іншим особам вчиняти дії, що стосуються предмету спору.

10. *Забезпечення позову допускається:*

- 1) на стадії порушення провадження;
- 2) при підготовці справи до розгляду;
- 3) до прийняття рішення зі справи;
- 4) після прийняття рішення по справі;
- 5) на будь-якій стадії.

Література:

14. **Беляневич В. Е.** Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беляневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.
15. **Гаврилішин А.П.** Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилішин, В. П. Козирєва ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.
16. **Горевий В.І.** Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.
17. **Господарське процесуальне право України** : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.
18. **Господарське процесуальне право України** : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.
19. **Господарський процесуальний кодекс України** : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.
20. **Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами** / уклад. В. Е. Беляневич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.
21. **Григор'єва В.В.** Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.
22. **Григор'єва В.** Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.
23. **Довганчук С. М.** Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.
24. **Степанова Т.** Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.
25. **Степанова Т.В.** Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.

Тема №9. Вирішення господарських спорів в суді першої інстанції
Самостійна робота - 6 год.

Під час вивчення теми перед студентами стоїть завдання з'ясувати значення стадії судового розгляду справи. Особливу увагу слід приділити підготовчій частині судового засідання. При цьому необхідно охарактеризувати конкретні дії судді, з яких складається процедура з'ясування можливості і наявності умов для розгляду справи в даному засіданні суду.

Студенти повинні знати підстави до відкладення розгляду справи, зупинення провадження у справі та його поновлення, а також умови припинення провадження у справі.

Студенти мають пам'ятати, що закон передбачає два види зупинення провадження: обов'язковий і факультативний, коли суд вирішує питання за власною ініціативою. Необхідно враховувати той факт, що перелік підстав для зупинення провадження у справі є вичерпний і розширеному тлумаченню не підлягає. Поновлюється провадженням після усунення обставин, які викликали зупинення. Належить викласти процесуальні наслідки як зупинення провадження у справі, так і його поновлення.

Контрольні запитання

1. Які документи обов'язково повинні бути додані до позовної заяви?
2. Можливі дії судді господарського суду при прийнятті позовної заяви.
3. Хто встановлює вимоги до змісту позовної заяви і які вони?
4. Чи може бути продовжено строк для прийняття ухвали про порушення провадження?
5. Якими є наслідки відмови у прийнятті позовної заяви?

Тести

1. Питання про прийняття позовної заяви вирішується:

- 1) головою господарського суду одноособово;
- 2) заступником голови господарського суду одноособово;
- 3) суддею господарського суду одноособово;
- 4) суддями господарського суду колегіально;
- 5) суддею і головою господарського суду сумісно.

2. Відмовляється у прийнятті позовної заяви, коли:

- 1) заява не підлягає розгляду в господарських судах України;
- 2) не подано доказів сплати державного мита;
- 3) до винесення ухвали про порушення провадження у справі від позивача надійшла заява про врегулювання спору;
- 4) позов подано до підприємства, яке ліквідовано;
- 5) порушено правило об'єднання вимог.

3. Позовна заява і додані до неї документи повертаються без розгляду, коли:

- 1) заява не підлягає розгляду в господарських судах України;
- 2) не подано доказів сплати державного мита;
- 3) до винесення ухвали про порушення провадження у справі від позивача надійшла заява про врегулювання спору;
- 4) позов подано до підприємства, яке ліквідовано;
- 5) порушено правило об'єднання вимог.

4. Перешкоджає повторному зверненню з позовною заявою в загальному порядку:

- 1) прийняття позовної заяви до розгляду — порушення провадження у справі;
- 2) відмова у прийнятті позовної заяви;
- 3) повернення позовної заяви;
- 4) зупинення провадження у справі;
- 5) залишення позову без розгляду.

5. Не перешкоджає повторному зверненню з позовною заявою у загальному порядку:

- 1) прийняття позовної заяви до розгляду — порушення провадження у справі;
- 2) відмова у прийнятті позовної заяви;
- 3) повернення позовної заяви;
- 4) зупинення провадження у справі;
- 5) залишення позову без розгляду.

6. Про порушення провадження у справі виноситься:

- 1) рішення;
- 2) ухвала;
- 3) первісне рішення;
- 4) первісна ухвала;
- 5) постанова.

7. Питання про відмову у прийнятті позовної заяви вирішується з дня надходження заяви:

- 1) у триденний строк;
- 2) п'ятиденний строк;
- 3) семиденний строк;
- 4) десятиденний строк;
- 5) негайно.

8. Питання про повернення позовної заяви вирішується з дня надходження заяви:

- 1) у триденний строк;
- 2) п'ятиденний строк;
- 3) семиденний строк;
- 4) десятиденний строк;

5) негайно.

9. Питання про порушення провадження у справі вирішується з дня надходження позовної заяви:

- 1) у триденний строк;
- 2) п'ятиденний строк;
- 3) семиденний строк;
- 4) десятиденний строк;
- 5) негайно.

10. Якщо позовну заяву підписано особою, яка не має право її підписувати, господарський суд:

- 1) не зважаючи на це, має право прийняти таку заяву і порушити провадження у справі;
- 2) відмовляє у прийнятті позовної заяви;
- 3) повертає позовну заяву без розгляду;
- 4) припиняє провадження у справі;
- 5) залишає позов без розгляду.

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.
2. Гаврилішин А.П. Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилішин, В. П. Козирева ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.
3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.
4. Господарське процесуальне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.
5. Господарське процесуальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.
6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.
7. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / уклад. В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.
8. Григор'єва В.В. Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету.

Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.

9. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.

10. Довганчук С. М. Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.

11. Степанова Т. Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.

12. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.

13. Степанова Т.В. Поняття і значення належності судових доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2002.- № 1.- С. 17-19.

Тема № 10. Наказне провадження

Самостійна робота 8 год.

Протягом останніх декількох років судові процедури все частіше стають предметом наукових дискусій, а їх роль починає набувати все більшого значення для розвитку судового процесу. Це пов'язано, перш за все, з усвідомленням науковою спільнотою величезного потенціалу судових процедур, закладеного в їх природі. Не дивно, що інтерес до судових процедур, їх вивчення постійно зростає, породжуючи все нові наукові дискусії. Це дає потужний поштовх для переосмислення природи тих чи інших судових проваджень.

Законодавець поступово розширює сферу дії спрощених процедур. Тим часом, в науці досі не сформувалося єдиної думки про природу спрощених процедур, відсутній універсальний критерій їх виділення, не приділяється належної уваги онтології спрощених процедур. Крім того, суди часто стикаються з труднощами застосування норм, присвячених спрощеними процедурами, що не може сприяти єдності судової практики.

Однією із форм спрощених процедур є наказне провадження.

Питання для обговорення:

1. Сутність і значення наказного провадження.
2. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.
3. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу.
4. Судовий наказ.
5. Порядок скасування судового наказу.

Термінологічне завдання: наказне провадження; заява про видачу судового наказу; вимоги, за якими може бути видано судовий наказ; судовий наказ

Методичне завдання:

1. Підготувати заяву про видачу судового наказу.
2. Скласти проект Ухвали про видачу судового наказу.
3. Підготувати заяву про скасування судового наказу.

Задача 1

Господарським судом м. Києва було видано судовий наказ щодо стягнення заборгованості за надання послуг мобільного зв'язку, яким передбачено стягнення з ФОП Синечкова на користь ПАТ «МТС Україна» (далі - МТС) заборгованості за надання послуг мобільного зв'язку, 100 209,15 грн. та судових витрат, всього 10 290, 20 грн. Розрахунок заборгованості здійснювався відповідно до договору про надання послуг мобільного зв'язку. Згідно платежів та балансу абонента заборгованість Боржника на кінець періоду становить 100 209,15 грн. згідно даних належних заявнику технічних засобів тривалості, кількості та вартості розмов. Боржник вирішив оспорити цей судовий наказ як необґрунтований, виходячи з того, що у балансі особового рахунку відображено формування цього боргу всього за два

дні. З цією метою подав апеляційну скаргу до Центрального апеляційного господарського суду.

Дайте правову оцінку справі.

Задача 2

ФОП Іващенко уклав договір з ЖБК «Молодіжний», за яким зобов'язалась в парадних та інших підсобних приміщеннях будинку замінити електропроводку. Оскільки роботи було виконано неякісно, правління ЖБК відмовилось їх оплатити. Представник ФОП Іващенко звернувся до господарського суду про видачу судового наказу про стягнення суми, яка зазначена в договорі. Суд видав судовий наказ, за яким з рахунку ЖБК була стягнена сума, зазначена в договорі. ЖБК оскаржило судовий наказ.

Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 3

15 січня 2021 року приватне акціонерне товариство "Таурус" звернулося до господарського суду Івано-Франківської області з вимогою про стягнення 250 тис грн заборгованості за договором поставки металопродукції з БК «Галичбуд». ПАТ подало відповідну заяву про видачу судового наказу.

25 січня 2021 року суд видав судовий наказ на підставі відповідної вимоги, яка надійшла боржнику 27 січня 2021 року.

28 січня 2021 року представник боржника подав заяву про скасування судового наказу.

Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 4

10 грудня 2020 року ТОВ "Тарко" (м. Івано-Франківськ) звернулося до господарського суду з вимогою про стягнення 134 761 грн заборгованості за договором про надання консультативних послуг (місце укладення – м. Київ) до ПП «Івента» (м. Житомир). ТОВ "Тарко" підготувало та подало відповідну заяву про видачу судового наказу.

Визначіть підсудність. Розрахуйте суму судового збору.

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.

2. Хотинська О. З. Судовий наказ як особлива форма судового рішення // Вісник Академії адвокатури України. - 2005. - Вип. 3. - С. 34-38

3. Трач О. М. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками перегляду судового наказу // Університетські наукові записки. - 2013. - № 4. - С. 151-160.

4. Хотинська О. З. Судовий наказ як особлива форма судового рішення // Вісник Академії адвокатури України. - 2005. - Вип. 3. - С. 34-38.

5. Трач О. М. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками перегляду судового наказу // Університетські наукові записки. - 2013. - № 4. - С. 151-160.

6. Великорода О. М. Аналіз підстав для видачі судового наказу // Університетські наукові записки. - 2011. - № 2. - С. 93-96.
7. Трач О. М. Судовий наказ як об'єкт апеляційного оскарження // Університетські наукові записки. - 2012. - № 1. - С. 349-354.
8. Трач О. М. Право апеляційного оскарження судового наказу та особливості його здійснення // Університетські наукові записки. - 2013. - № 3. - С. 165-170.
9. Татулич І. Співвідношення понять "судове рішення" та "судовий наказ" в цивільному процесі // Юридична Україна. - 2013. - № 6. - С. 76-81.
10. Шабалін А. Виконання судового наказу в цивільному процесі України // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. - 2014. - Вип. 1. - С. 113-115.

Тема № 11. Порядок апеляційного оскарження рішень та ухвал господарського суду

Самостійна робота - 8 год.

Апеляційне оскарження рішень господарських судів покликано гарантувати їх законність і обґрунтованість.

Студенти повинні пам'ятати, що апеляційне провадження має ряд загальних істотних спільних ознак з іншими видами перегляду: 1) процесуальні відносини спрямовані для перевірки актів господарського суду; 2) скасування чи зміна судових рішень може мати місце тільки у випадках, прямо передбачених в законі; 3) перевіряти судові рішення мають право тільки ті суди, які уповноважені на це законом; 4) при перевірці судових рішень можуть бути присутніми особи, які беруть участь у справі.

При вивченні теми студентам: 1) слід знати межі перегляду справи в апеляційній інстанції, їхні повноваження, підстави для скасування або зміни рішення (постанови).

Контрольні запитання

1. Хто створює апеляційні господарські суди в системі господарських судів України?
2. Чи може постанова апеляційного господарського суду бути оскаржена в апеляційному порядку?
3. Чим відрізняються повноваження місцевого та апеляційного господарських судів?
4. Що є підставою для порушення апеляційного провадження?
5. Які ухвали господарського суду можуть бути переглянуті в апеляційному порядку?

Тести

1. Право подати апеляційну скаргу має:

- 1) позивач;
- 2) відповідач;
- 3) треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору;
- 4) треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору;
- 5) прокурор.

2. Право внести апеляційне подання має:

- 1) позивач;
- 2) відповідач;
- 3) треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору;
- 4) треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору;
- 5) прокурор.

3. Апеляційна скарга (подання) подається (вноситься) через:

- 1) будь-який місцевий господарський суд;
- 2) місцевий господарський суд, який розглянув справу;
- 3) будь-який апеляційний господарський суд;
- 4) апеляційний господарський суд, повноваження якого поширюються на

відповідну територію;

5) Верховний Суд.

4. *Строк подання (внесення) апеляційної скарги (подання):*

- 1) п'ять днів;
- 2) десять днів;
- 3) один місяць;
- 4) два місяці;
- 5) три місяці.

5. *Відновлення пропущеного строку подання апеляційної скарги (подання) можливе з дня прийняття рішення місцевим господарським судом протягом:*

- 1) п'яти днів;
- 2) десяти днів;
- 3) одного місяця;
- 4) двох місяців;
- 5) трьох місяців.

6. *Строк розгляду апеляційної скарги (подання):*

- 1) п'ять днів;
- 2) десять днів;
- 3) один місяць;
- 4) два місяці;
- 5) три місяці.

7. *Апеляційна скарга (подання) повинна містити:*

- 1) посилання на законодавство та матеріали, що є у справі;
- 2) найменування апеляційного господарського суду, до якого подається скарга (подання);
- 3) вимоги особи, яка подає апеляційну скаргу (подання);
- 4) докази сплати державного мита;
- 5) докази надіслання копії скарги (подання) стороні у справі.

8. *До апеляційної скарги (подання) додаються:*

- 1) посилання на законодавство та матеріали, що є у справі;
- 2) найменування апеляційного господарського суду, до якого подається скарга (подання);
- 3) вимоги особи, яка подає апеляційну скаргу (подання);
- 4) докази сплати державного мита;
- 5) докази надіслання копії скарги (подання) стороні у справі.

9. *Ухвала про повернення апеляційної скарги:*

- 1) може бути переглянута у апеляційному порядку;
- 2) не може бути переглянута у апеляційному порядку;
- 3) може бути переглянута у касаційному порядку;
- 4) не може бути переглянута у касаційному порядку;

5) може бути переглянута за нововиявленими обставинами.

10. Апеляційний господарський суд у процесі перегляду справи:

- 1) зв'язаний доводами апеляційної скарги(подання);
- 2) не зв'язаний доводами апеляційної скарги(подання) ;
- 3) приймає і розглядає вимоги, що не були предметом розгляду в суді першої інстанції;
- 4) не приймає і не розглядає вимоги, що не були предметом розгляду в суді першої інстанції;
- 5) перевіряє законність та обґрунтованість рішення місцевого господарського суду в оскарженій частині.

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.
2. Гаврилішин А.П. Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилішин, В. П. Козирева ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.
3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.
4. Господарське процесуальне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.
5. Господарське процесуальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.
6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.
7. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / уклад. В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.
8. Григор'єва В.В. Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.
9. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.
10. Довганчук С. М. Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.
11. Степанова Т. Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.
12. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.

Тема №12: Касаційне оскарження рішень, ухвал та постанов господарського суду. Перегляд судових рішень Вищого господарського суду України Верховним Судом України

Самостійна робота - 8 год.

Провадження у касаційній інстанції є самостійною стадією господарського процесу, призначеною для перевірки законності судових рішень господарського суду, які набрали законної сили. Це нова стадія господарського процесу.

При вивченні теми студентам: 1) слід знати межі перегляду справи в касаційній інстанції, повноваження в касаційній інстанції, підстави для скасування або зміни рішення (постанови).

Контрольні запитання

1. Які суди системи господарських судів мають повноваження касаційної інстанції?
2. Постанова якого суду, прийнята за наслідками касаційного перегляду справи зі господарського спору є остаточною?
3. Чи може бути оскаржена постанова суду касаційної інстанції?
4. Чи може бути оскаржені у касаційному порядку ухвали місцевого та апеляційного господарських судів?
5. Чи відрізняються постанова апеляційної та касаційної інстанцій за змістом?

Тести

1. Може бути переглянуто у касаційному порядку:

- 1) рішення місцевого господарського суду, яке не набрало законної сили;
- 2) рішення місцевого господарського суду, яке набрало законної сили;
- 3) постанова апеляційного суду, яка не набрала законної сили;
- 4) постанова апеляційного суду, яка набрала законної сили;
- 5) постанова Вищого господарського суду України.

2. Право касаційного оскарження мають:

- 1) відповідач;
- 2) прокурор;
- 3) позивач;
- 4) господарський суд;
- 5) треті особи.

3. Строк подання (внесення) касаційної скарги (подання):

- 1) п'ять днів;
- 2) десять днів;
- 3) один місяць;
- 4) два місяці;
- 5) три місяці.

4. Строк розгляду касаційної скарги(подання):

- 1) п'ять днів;

- 2) десять днів;
- 3) один місяць;
- 4) два місяці;
- 5) три місяці;

5. Перегляд у касаційному порядку постанов Вищого господарського суду України Верховним Судом України здійснюється у строк:

- 1) п'ять днів;
- 2) десять днів;
- 3) один місяць;
- 4) два місяці;
- 5) три місяці.

6. Підстави для скасування постанов Вищого господарського суду є:

- 1) порушення застосування норм процесуального права;
- 2) неправильне застосування норм матеріального права;
- 3) невідповідність їх Конституції України;
- 4) невідповідність міжнародним договорам України;
- 5) неправильне застосування норм процесуального права.

7. Ухвала про повернення касаційної скарги(подання):

- 1) може бути переглянута в апеляційному порядку;
- 2) не може бути переглянута в апеляційному порядку;
- 3) може бути переглянута в касаційному порядку;
- 4) не може бути переглянута в касаційному порядку;
- 5) може бути переглянута за нововиявленими обставинами.

8. Постанова касаційної інстанції набирає законної сили з дня:

- 1) її прийняття;
- 2) після десятиденного строку;
- 3) після семиденного строку;
- 4) після п'ятиденного строку;
- 5) негайно.

10. Повноваження Верховного Суду України:

- 1) залишити постанову без змін, а скаргу без задоволення;
- 2) скасувати постанову й припинити провадження у справі;
- 3) скасувати постанову й залишити позов без розгляду;
- 4) змінити постанову;
- 5) скасувати постанову й передати справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.
2. Гаврилішин А.П. Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилішин, В. П. Козирєва ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.
3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.
4. Господарське процесуальне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.
5. Господарське процесуальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.
6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.
7. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / уклад. В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.
8. Григор'єва В.В. Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.
9. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.
10. Довганчук С. М. Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.
11. Степанова Т. Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.
12. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.
13. Степанова Т.В. Поняття і значення належності судових доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2002.- № 1.- С. 17-19.

Тема №13: Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Самостійна робота - 8 год.

Виконання судових рішень – це самостійний, особливий інститут процесуального права. Згідно зі ст. 115 ГПК України рішення, ухвали, постанови господарського суду є обов'язковими на всій території України і виконуються в порядку, передбаченому розділом XIV Господарського процесуального кодексу України та Законом України «Про виконавче провадження».

Виконання судових рішень як самостійне і важливе процесуальне провадження з реалізації прав сторін (підтверджених відповідним рішенням, має свої етапи: порушення виконавчого провадження; добровільне та примусове виконання; поворот виконання; припинення виконавчого провадження.

Контрольні запитання

1. Хто може звернутися до господарського суду з вимогою про перегляд рішення за нововиявленими обставинами?
2. В який термін може бути переглянуто рішення за нововиявленими обставинами?
3. Які акти приймає суддя господарського суду за результатами перегляду за нововиявленими обставинами?
4. Чим відрізняється перевірка судових рішень господарського суду в апеляційному чи касаційному порядку від їх перегляду за нововиявленими обставинами?
5. Чи може господарський суд переглянути за нововиявленими обставинами судові рішення, прийняте не в господарському суді?

Тести

1. Нововиявлена обставина — це обставина, яку господарський суд не міг врахувати при розгляді справи, оскільки:

- 1) вона не була і не могла бути відома господарському суду;
- 2) вона не була і не могла бути відома особам, що брали участь у справі;
- 3) про існування обставини стало відомо лише після прийняття відповідного судового акта;
- 4) її не було досліджено при розгляді справи;
- 5) вона з'явилася після прийняття відповідного судового акта.

2. Рішення господарського суду може бути переглянуто за нововиявленими обставинами за:

- 1) заявою позивача;
- 2) заявою відповідача;
- 3) поданням прокурора;
- 4) поданням заступника прокурора;
- 5) клопотанням судового експерта.

3. Ухвалу господарського суду може бути переглянуто за нововиявленими обставинами за:

- 1) заявою позивача;
- 2) заявою відповідача;

- 3) поданням прокурора;
- 4) поданням заступника прокурора;
- 5) клопотанням судового експерта.

4. Постанову господарського суду може бути переглянута за нововиявленими обставинами за:

- 1) заявою позивача;
- 2) заявою відповідача;
- 3) поданням прокурора;
- 4) поданням заступника прокурора;
- 5) клопотанням судового експерта.

5. За ініціативою господарського суду може бути:

- 1) подано позовну заяву;
- 2) переглянута за нововиявленими обставинами рішення господарського суду;
- 3) перевірено у апеляційному порядку нагляду рішення господарського суду;
- 4) подано зустрічний позов;
- 5) подано відзив.

6. Строк перегляду судових актів за нововиявленими обставинами:

- 1) один місяць;
- 2) два місяці;
- 3) три місяці;
- 4) один рік;
- 5) три роки.

7. Рішення, ухвала, постанова, прийняті за результатами перегляду за нововиявленими обставинами:

- 1) можуть бути оскаржені в апеляційному порядку;
- 2) можуть бути оскаржені в касаційному порядку;
- 3) можуть бути переглянуті за нововиявленими обставинами;
- 4) не можуть бути оскаржені в апеляційному порядку;
- 5) не можуть бути оскаржені у касаційному порядку.

8. Перегляд рішення місцевого господарського суду за нововиявленими обставинами здійснює:

- 1) господарський апеляційний суд;
- 2) місцевий господарський суд;
- 3) господарський суд по перегляду за нововиявленими обставинами;
- 4) Верховний Суд.

9. Перегляд постанови апеляційного суду за нововиявленими обставинами здійснює:

- 1) господарський апеляційний суд;
- 2) місцевий господарський суд;
- 3) господарський суд по перегляду за нововиявленими обставинами;
- 5) Верховний Суд.

10. У процесі перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами можуть бути оскаржені ухвали про:

- 1) повернення заяви, про перегляд за нововиявленими обставинами;
- 2) відмову у прийнятті заяви про перегляд за нововиявленими обставинами;
- 3) заміну неналежного відповідача;
- 4) заміну неналежного позивача;
- 5) прийняття заяви про перегляд за нововиявленими обставинами.

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.
2. Гаврилішин А.П. Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилішин, В. П. Козирєва ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.
3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.
4. Господарське процесуальне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.
5. Господарське процесуальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.
6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.
7. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / уклад. В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.
8. Григор'єва В.В. Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.
9. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.
10. Довганчук С. М. Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.
11. Степанова Т. Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.
12. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.

Тема №14: Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень господарських судів

Самостійна робота - 8 год.

Питання для обговорення:

Виконання судових рішень – це самостійний, особливий інститут процесуального права. Згідно зі ст. 115 ГПК України рішення, ухвали, постанови господарського суду є обов'язковими на всій території України і виконуються в порядку, передбаченому розділом XIV Господарського процесуального кодексу України та Законом України «Про виконавче провадження».

Виконання судових рішень – це самостійний, особливий інститут процесуального права. Згідно зі ст. 115 ГПК України рішення, ухвали, постанови господарського суду є обов'язковими на всій території України і виконуються в порядку, передбаченому розділом XIV Господарського процесуального кодексу України та Законом України «Про виконавче провадження».

1. Наказ господарського суду.

2. Відстрочка або розстрочка виконання, зміна способу та порядку виконання, поворот виконання рішення, ухвали, постанови господарського суду.

3. Оскарження дій органів Державної виконавчої служби.

Термінологічне завдання: нововиявленні обставини, наказ господарського суду, поворот виконання, дублікат наказу господарського суду, державний виконавець

Практичні завдання:

1. Підготувати заяву про перегляд судового рішення за ново виявленими обставинами.

2. Підготувати заяву про видачу дублікату наказу господарського суду.

3. Підготувати заяву про відновлення пропущеного строку для пред'явлення наказу до виконання.

ТЕСТИ

1. У наказі господарського суду має бути зазначено:

- 1) строк розгляду справи;
- 2) описову частину рішення;
- 3) найменування боржника;
- 4) найменування позивача;
- 5) строк дії наказу.

2. На підставі наказу господарського суду проводиться виконання:

- 1) рішення;

- 2) ухвали;
- 3) постанови;
- 4) угоди;
- 5) вимоги.

3. Про видачу дубліката наказу виноситься:

- 1) рішення;
- 2) ухвала;
- 3) додаткова ухвала;
- 4) окрема ухвала;
- 5) довідка.

4. Відстрочка або розстрочка виконання рішення може бути встановлена господарським судом за:

- 1) заявою прокурора;
- 2) ініціативою господарського суду;
- 3) поданням сторони;
- 4) заявою заступника прокурора;
- 5) заявою сторони.

5. Зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови встановлюється господарським судом за:

- 1) заявою прокурора;
- 2) ініціативою господарського суду;
- 3) поданням сторони;
- 4) заявою заступника прокурора;
- 5) заявою сторони.

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.

2. Гаврилішин А.П. Господарсько-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилішин, В. П. Козирева ; Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.

3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Університетська книга, 2010. - 283 с.

4. Господарське процесуальне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та ін.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.

5. Господарське процесуальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Національний банк України. Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Університетська книга, 2006. - 331 с.

6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та ін.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.

7. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / уклад. В. Е. Беляневич. - К. : Юстініан, 2010. - 543 с.

8. Григор'єва В.В. Законна сила рішення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.

9. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.

10. Довганчук С. М. Про останні законодавчі зміни щодо підвідомчості справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вісник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.

11. Степанова Т. Особливості класифікації доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.

12. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.

13. Степанова Т.В. Поняття і значення належності судових доказів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. - 2002.- № 1.- С. 17-19.

Тема №15. Особливості провадження у справах про банкрутство

Самостійна робота - 6 год.

Банкрутство підприємств в Україні є поширеним явищем сьогодення. Світова економічна криза, нестабільність економічного і політичного середовища в країні, недосконалість правового та податкового законодавства призвели до збільшення кількості неплатоспроможних підприємств, які прямують до банкрутства, що призводить у більшості випадків до ліквідації таких підприємств.

Загалом банкрутство є регулятором ринкової економіки, основне призначення якого полягає у «відсіюванні» неефективних, неплатоспроможних та збиткових суб'єктів підприємницької діяльності. Незважаючи на це, ми можемо констатувати, що рівень банкрутства в Україні є досить високим.

Одним з механізмів правового захисту від таких проблем є процедура банкрутства. З однієї сторони, банкрутство дозволяє „відсіювати” неефективні підприємства, а з другої - сприяє оздоровленню господарюючих суб'єктів, що опинилися в тимчасових фінансових складнощах. Банкрутство - це невід'ємний елемент ринкової економіки.

Контрольні запитання

1. Чи може фізична особа бути визнана банкрутом?
2. Чим відрізняються судові процедури: мирова угода та санація боржника?
3. Чи може бути порушено справу про банкрутство відсутнього боржника?
4. Чи є арбітражний керуючий представником боржника або кредитора?
5. Який судовий акт приймає господарський суд про визнання боржника банкрутом?

Тести

1. Щодо боржника застосовуються такі судові процедури банкрутства:

- 1) санація;
- 2) розпорядження майном боржника;
- 3) ліквідація банкрута;
- 4) припинення провадження;
- 5) мирова угода.

2. Справа про банкрутство порушується, якщо безспірні вимоги кредитора складають:

- 1) не менше ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 2) не менше ста мінімальних розмірів заробітної плати;
- 3) не менше ста гривень;
- 4) не менше трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 5) не менше трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати.

3. Боржник зобов'язаний подати план санації, коли справа про банкрутство порушується за заявою:

- 1) кредитора;
- 2) боржника;
- 3) кількох кредиторів;
- 4) кредитора — органа державної податкової служби;
- 5) відсутнього боржника.

4. Заява про порушення справи про банкрутство може бути відкликана:

- 1) кредитором;
- 2) боржником;
- 3) заявником;
- 4) господарським судом;
- 5) прокурором.

5. Заява про порушення справи про банкрутство може бути:

- 1) повернена;
- 2) відкликана;
- 3) прийнята;
- 4) не прийнята (відмовлено в її прийнятті);
- 5) залишена без розгляду.

6. Мирова угода може бути укладена:

- 1) при порушенні провадження у справі про банкрутство;
- 2) до підготовчого засідання;
- 3) до прийняття постанови про визнання боржника банкрутом;
- 4) до винесення ухвали про проведення санації боржника;
- 5) на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство.

7. До складу ліквідаційної маси включаються:

- 1) майно банкрута, яке належить йому на праві повного господарського відання;
- 2) майно банкрута, яке належить йому на праві власності;
- 3) майно банкрута, яке належить йому на праві оперативного управління;
- 4) речі, визначені родовими ознаками, що належать банкруту на праві володіння;
- 5) індивідуально визначені речі, що належать банкруту на праві володіння.

8. Розпорядник майна призначається на строк не більше ніж:

- 1) один місяць;
- 2) два місяці;
- 3) три місяці;
- 4) шість місяців;
- 5) дванадцять місяців.

Література:

1. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 22 вересня 2005 року) : наук.-практ. коментар / В. Е. Беяневич. - К. : Юстініан, 2006. - 672 с.

2. Гаврилiшин А.П. Господарськo-процесуальне право : практикум / А. П. Гаврилiшин, В. П. Козирєва ; Нацiональний авiацiйний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 147 с.
3. Горевий В.І. Господарський процес. Практикум : навч. посiб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Горевий [и др.]. - Суми : Унiверситетська книга, 2010. - 283 с.
4. Господарське процесуальне право України : навч. посiб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Костюк [та iн.] ; заг. ред. В. Л. Костюк ; Нацiональний ун-т "Києво-Могилянська академiя". - К. : Ін Юре, 2009. - 223 с.
5. Господарське процесуальне право України : пiдруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Чернадчук [и др.] ; заг. ред. В. Д. Чернадчук ; Нацiональний банк України. Українська академiя банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : Унiверситетська книга, 2006. - 331 с.
6. Господарський процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Д. М. Притика [та iн.]. - 2. вид., виправ. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 320 с.
7. Господарський процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами / уклад. В. Е. Беяневич. - К. : Юстiніан, 2010. - 543 с.
8. Григор'єва В.В. Законна сила рiшення господарського суду / В.В. Григор'єва // Науковий вiсник Ужгородського нацiонального унiверситету. Серiя: Право: зб. наук. праць. – Ужгород: Ужгородський нац. ун-т МОН України, 2007. – Вип. 8. – С. 242-245.
9. Григор'єва В. Рiшення суду як зовнiшня форма виразу судження суду / В. Григор'єва // Пiдприємництво, господарство i право. – 2007. – № 12. – С. 142-143.
10. Довганчук С. М. Про останнi законодавчi змiни щодо пiдвiдомчостi справ третейським судам / С. М. Довганчук // Вiсник адвокатури України. – 2009. - №3(16). – С. 96-103.
11. Степанова Т. Особливостi класифiкацiї доказiв у господарському процесi // Пiдприємництво, господарство i право. - 2001.- № 11.- С. 13-15.
12. Степанова Т.В. Деякi проблеми здiйснення експертизи в господарському процесi // Вiсник господарського судочинства. - 2001.- № 3.- С. 212-216.
13. Степанова Т.В. Поняття i значення належностi судових доказiв у господарському процесi // Пiдприємництво, господарство i право. - 2002.- № 1.- С. 17-19.